

Przygotowanie emerytalne młodych dorosłych

dr Sylwia Pieńkowska-Kamieniecka

Katedra Finansów, UWM w Olsztynie

dr hab. Joanna Rutecka-Góra, prof. SGH

Kolegium Analiz Ekonomicznych, SGH w Warszawie

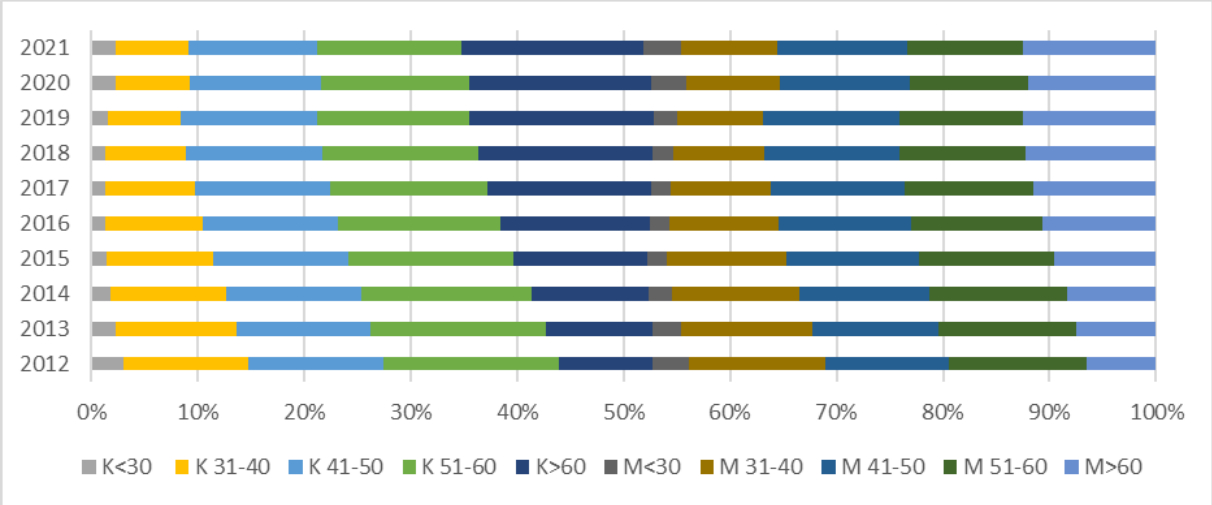
Olsztyn, 11 maja 2023 r.

Celem badań była ocena poziomu zabezpieczenia i przygotowania na starość osób młodych.

Postawione pytania:

1. Jak kształtuje się poziom uczestnictwa osób młodych w dodatkowych planach emerytalnych?
 2. Czy ludzie młodzi wyznaczają sobie cele finansowe?
 3. Jakie są cele oszczędzania Polaków?
 4. Na ile ludzie młodzi są pewni, że ich planowanie finansowe jest odpowiednie?
 5. Z czego młodzi ludzie będą czerpać środki finansowe na okres po zakończeniu aktywności zawodowej?
- Osoby młode – w wieku do 30 lat.
 - Baza danych: KNF, OECD.

Struktura oszczędzających na IKE według wieku i płci w latach 2012–2021

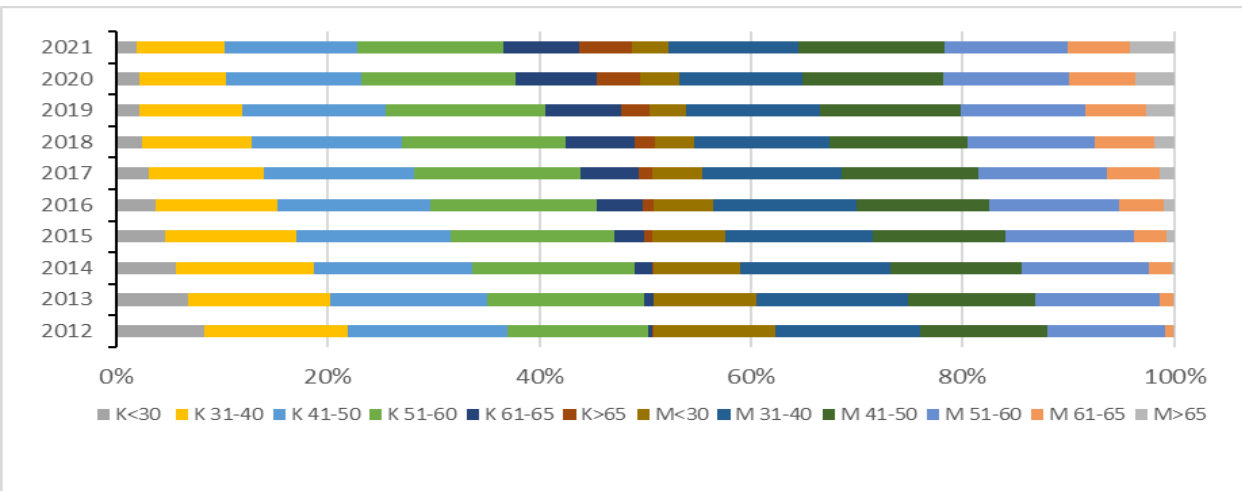
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

Oszczędzający na IKE i IKZE to niemal w równym stopniu kobiety i mężczyźni.

Osoby młode stanowią (2021 r.) jedynie 5,8% (IKE) i 5,4% (IKZE) ogółu oszczędzających.

Wzrost odsetka najstarszych oszczędzających (przesunięcia do starszej grupy wiekowej).

Struktura oszczędzających na IKZE według płci i wieku w latach 2012–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

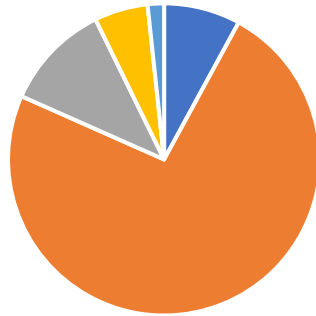
Spadek udziału osób młodych w strukturze oszczędzających – spadająca atrakcyjność; brak odpowiedniej akcji informacyjnej, niedostateczna świadomość emerytalna; nieskuteczne zachęty podatkowe.

Osoby młode wybierają oszczędzanie w **IKE i IKZE głównie w formie:**

1. Funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych.
2. Rachunków papierów wartościowych w domach maklerskich.

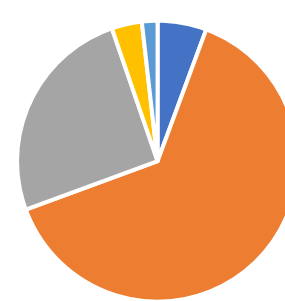
Struktura posiadaczy IKE w wieku do 30 lat według płci i rodzaju instytucji finansowej w 2021 r.

Kobiety w wieku do 30 lat

■ ZU ■ TFI ■ DM ■ Banki ■ DFE

Mężczyźni w wieku do 30 lat

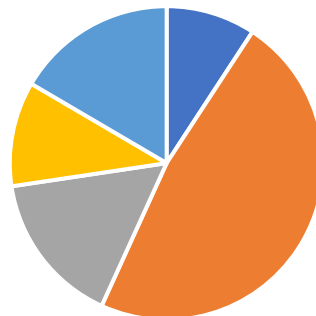
■ ZU ■ TFI ■ DM ■ Banki ■ DFE

TFI - 74% kobiet; 63%
mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

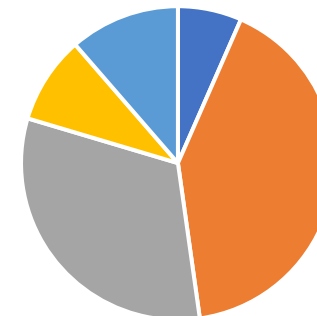
Struktura posiadaczy IKZE w wieku do 30 lat według płci i rodzaju instytucji finansowej w 2021 r.

Kobiety w wieku do 30 lat

■ ZU ■ TFI ■ DM ■ Banki ■ DFE

Mężczyźni w wieku do 30 lat

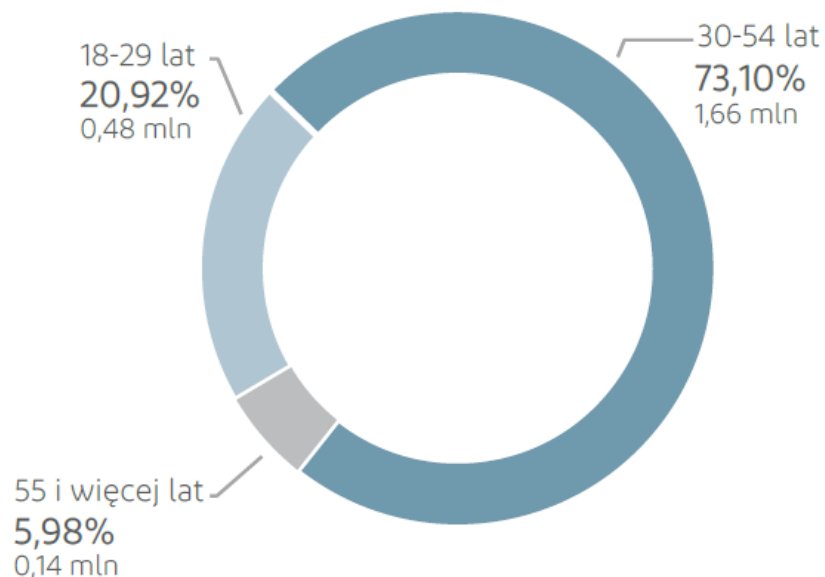
■ ZU ■ TFI ■ DM ■ Banki ■ DFE

TFI - 48% kobiet; 41%
mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

Struktura wiekowa i liczba uczestników PPK

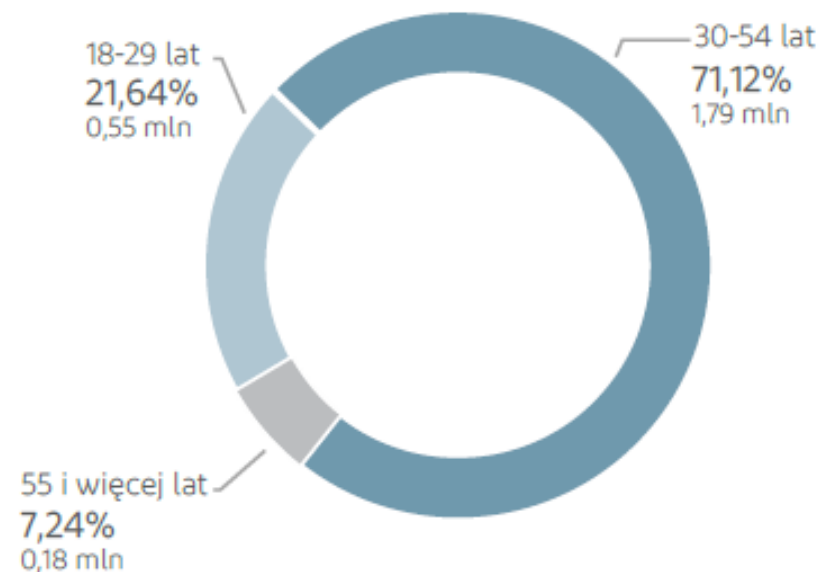
2022 r. – średnia 39 lat

narodowość – liczba (tys.)					
polska	2 179,16	indyjska	1,77	francuska	0,83
ukraińska	51,21	rumuńska	1,62	pozostałe	12,86
brak danych	18,24	rosyjska	1,53		
białoruska	5,98	włoska	1,22		

Źródło: PFR Portal PPK, *Biuletyn miesięczny Pracowniczych Planów Kapitałowych*, nr 1 (3) – styczeń 2022.

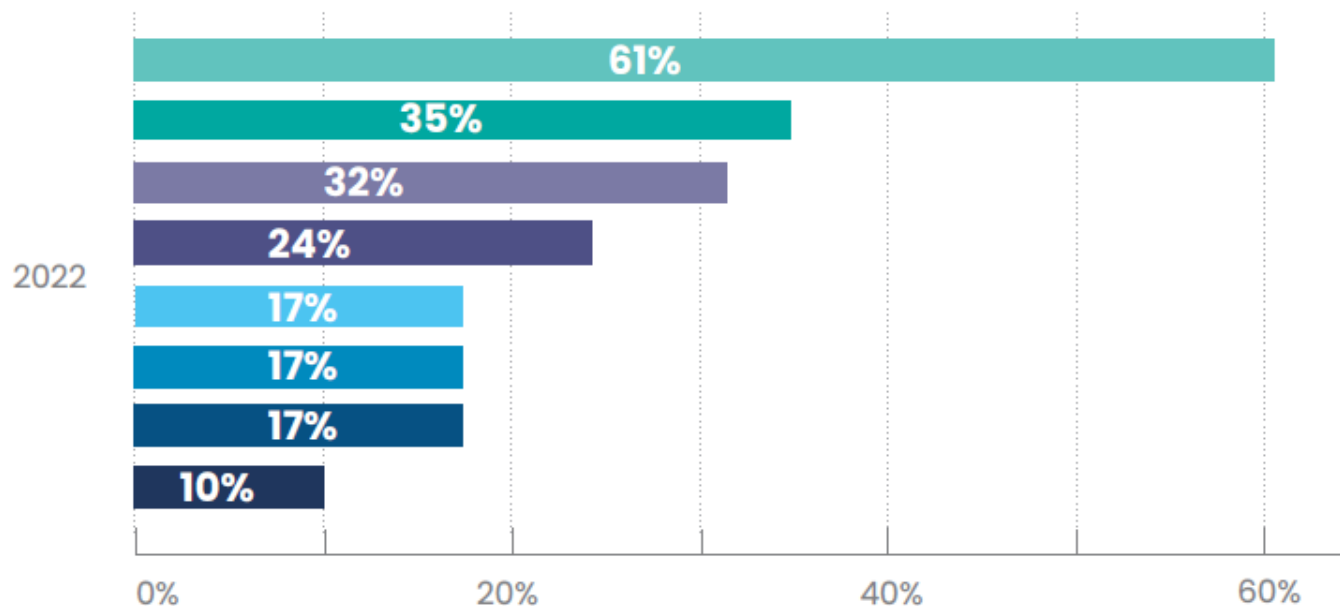
2023 r. – średnia 39 lat

narodowość – liczba (tys.)					
polska	2 389,37	indyjska	2,68	francuska	1,00
ukraińska	74,76	rosyjska	2,03	pozostałe	17,68
brak danych	18,75	rumuńska	1,97		
białoruska	9,30	włoska	1,57		

Źródło: Portal PPK, *Biuletyn miesięczny Pracowniczych Planów Kapitałowych*, nr 1 (15) – styczeń 2023.

Na jakie cele Pan(i) oszczędza?

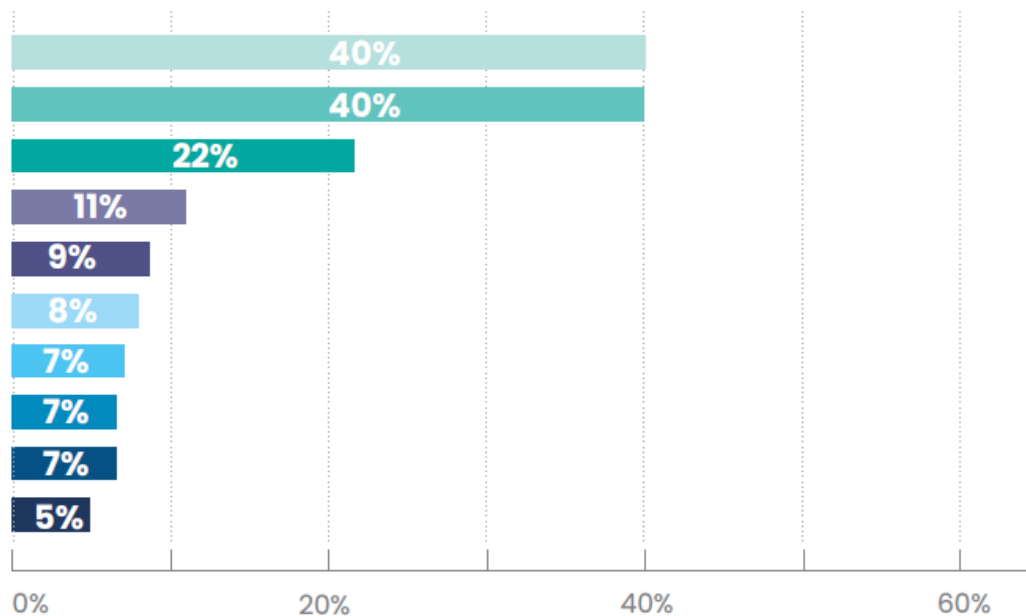

- po prostu odkładam na zabezpieczenie przyszłości/odkładam, żeby mieć, gdy pojawi się potrzeba/nie mam konkretnego celu
- na wyposażenie domu – remont, zakup sprzętów RTV/AGD, meble
- na wypoczynek – wakacje, podróż zagraniczną, urlop
- dla zabezpieczenia swojej przyszłości na emeryturze
- na kupno samochodu
- na potrzeby dzieci, wyprawkę do szkoły, prezenty na święta
- na zakup nieruchomości/domu/mieszkania/działki
- na przyjemności, wizytę u kosmetyczki, rozrywki takie jak teatr, koncert, kino, pójście do restauracji czy pubu

14% Polaków deklaruje, że nie posiada żadnych oszczędności.

Kolejne 38% ma oszczędności na poziomie co najwyżej 3-miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego.

Co robi Pan(i) ze swoimi oszczędnościami?

- trzymam je w banku, na koncie, z którego regularnie korzystamy
- trzymam je w banku, na lokacie terminowej lub koncie oszczędnościowym
- trzymam je w domu
- zainwestowałem(-am) w nieruchomości
- wykupiłem(-am) ubezpieczenie na życie
- zainwestowałem(-am) je w akcje spółek na giełdzie papierów wartościowych
- kupiłem(-am) przedmioty wartościowe (np. obrazy) lub złoto
- zainwestowałem(-am) je w obligacje skarbowe
- zainwestowałem(-am) je w jednostki uczestnictwa funduszu inwestycyjnego (TFI)
- wykupiłem(-am) dodatkowe ubezpieczenie emerytalne (III filar)

Źródło: *Postawy Polaków wobec finansów 2022*, raport z badania ilościowego przeprowadzonego w lutym 2022 r. na zlecenie Fundacji Think! I Fundacji Citi Handlowy im. L. Kronenberga, Warszawa.

OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy

- 26 krajów (w tym 12 krajów z OECD)
- Trzy kontynenty (Azja, Europa, Ameryka Łacińska)
- W Polsce - 1 000 respondentów
- Organ nadzorujący przebieg badania w Polsce - Narodowy Bank Polski
- Pytania dotyczyły m.in. planowania finansowego, pewności odpowiedniego planowania emerytalnego, zarządzania finansami, wyboru produktów finansowych

Charakterystyka ogółu próby badawczej

Zmienna	Kategoria	N	%
Płeć	Kobiety	514	51,4
	Mężczyźni	486	48,6
Wiek	18-29 lat	181	18,1
	30-39 lat	208	20,8
	40-49 lat	186	18,6
	50-59 lat	157	15,7
	60 lat i więcej	268	26,8
Wykształcenie	Wyższe	254	25,5
	Średnie	449	45,1
	Gimnazjalne/zawodowe	235	23,6
	Co najwyżej podstawowe	57	5,7
Miejsce zamieszkania	Wieś/obszar wiejski (do 3 tys. mieszkańców)	364	36,6
	Miasto (3 tys.-15 tys. mieszkańców)	143	14,4
	Miasto (15 tys.-100 tys. mieszkańców)	210	21,1
	Miasto (100 tys.-1 mln mieszkańców)	223	22,4
	Miasto (pow. 1 mln mieszkańców)	54	5,4
Przeciętny miesięczny dochód netto w gospodarstwie domowym*	Do 2 950 zł	198	19,8
	2 950 zł - 4 850 zł	329	32,9
	4 850 zł i więcej	304	30,4
	Nie wiem	15	1,5
	Odmowa odpowiedzi	154	15,4
Liczba osób dorosłych w gospodarstwie domowym (wraz z respondentem)	1	13	1,5
	2	639	75,7
	3	116	13,7
	4	56	6,6
	5	15	1,8
	6	4	0,5
	7	1	0,1

*Z dalszych analiz wykluczono odpowiedzi „nie wiem” oraz „odmowa odpowiedzi”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania OECD/INFE 2020.

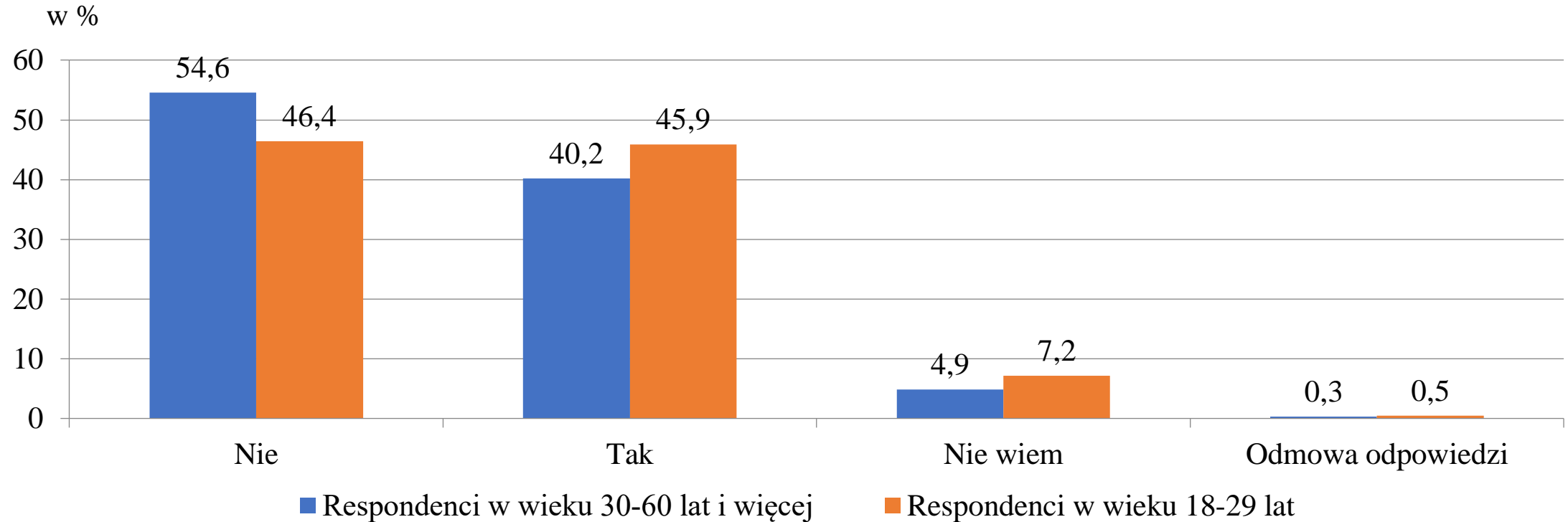
Charakterystyka respondentów w wieku 18-29 lat

Zmienna	Kategoria	N	%
Płeć	Kobiety	89	49,2
	Mężczyźni	92	50,8
Wykształcenie	Wyższe	55	30,4
	Średnie	104	57,5
	Gimnazjalne/zawodowe	18	9,9
	Co najwyżej podstawowe	4	2,2
Miejsce zamieszkania	Wieś/obszar wiejski (do 3 tys. mieszkańców)	59	32,8
	Miasto (3 tys.-15 tys. mieszkańców)	28	15,6
	Miasto (15 tys.-100 tys. mieszkańców)	39	21,7
	Miasto (100 tys.-1 mln mieszkańców)	44	24,4
	Miasto (pow. 1 mln mieszkańców)	10	5,6
Przeciętny miesięczny dochód netto w gospodarstwie domowym*	Do 2 950 zł	24	13,2
	2 950 zł - 4 850 zł	53	29,3
	4 850 zł i więcej	63	34,9
	Nie wiem	8	4,4
	Odmowa odpowiedzi	33	18,2
Liczba osób dorosłych w gospodarstwie domowym (wraz z respondentem)	1	3	1,8
	2	86	52,1
	3	44	26,7
	4	25	15,2
	5	6	3,6
	6	1	0,6

*Z dalszych analiz wykluczono odpowiedzi „nie wiem” oraz „odmowa odpowiedzi”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania OECD/INFE 2020.

Odpowiedź respondentów na pytanie, czy wyznaczają sobie cele finansowe (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania OECD/INFE 2020.

Odpowiedzi respondentów na temat, czy wyznaczają cele finansowe w zależności od wieku (w %)

Odpowiedź	Wiek				
	18-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	60 lat i więcej
Tak	49,7	59,7	57,3	32,9	24,4
Nie	50,3	40,3	42,7	67,1	75,6

$\chi^2=82,178$, $p=<0,001$, $N=943$

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania OECD/INFE 2020.

Istnieje istotna statystycznie zależność między wiekiem a wyznaczaniem celów finansowych (*dla poziomu istotności $p<0,05$*).

Cele finansowe wyznaczają sobie przede wszystkich osoby w wieku średnim, tj. 30-39 lat i 40-49 lat.

Na planowanie finansowe osób młodych nie ma wpływu: płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania, dochód netto w gospodarstwie domowym, liczba osób dorosłych w gospodarstwie domowym respondenta.

Odpowiedzi respondentów w wieku 30 lat i więcej na temat, czy wyznaczają cele finansowe, w zależności od wykształcenia i dochodu netto w ich gospodarstwach domowych (w %)

Odpowiedź	Wykształcenie				Dochód netto		
	Podstawowe	Gimnazjalne / zawodowe	Średnie	Wyższe	Do 2 950 zł	2 950 - 4 850 zł	4 850 zł i więcej
Tak	19,2	23,9	45,0	63,4	22,2	38,8	50,4
Nie	80,8	76,1	55,0	36,6	77,7	61,2	49,6
	$\chi^2=74,997$, V-Kramera=0,331, $p<0,001$, N=773				$\chi^2=31,625$, V-Kramera=0,219, $p<0,001$, N=658		

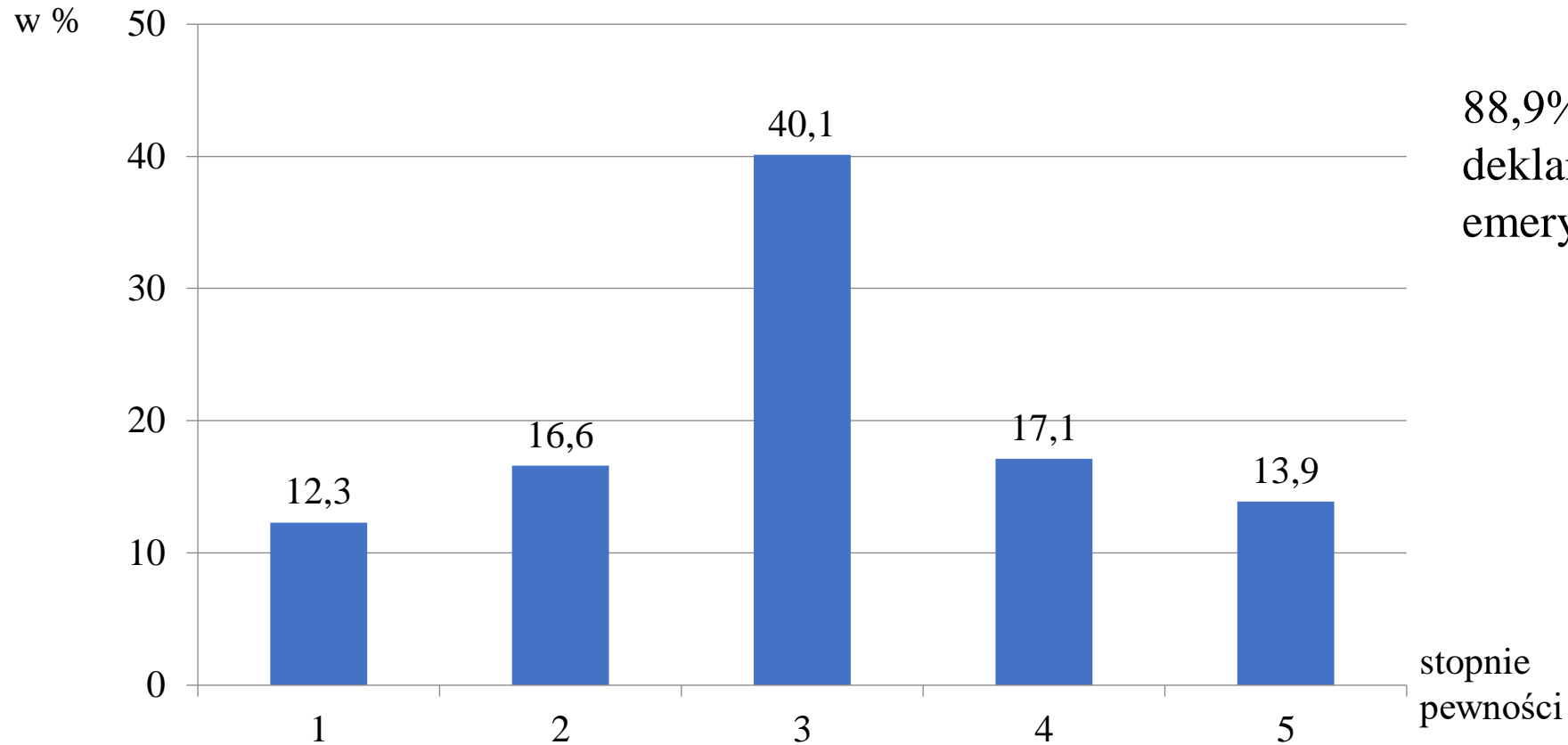
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania OECD/INFE 2020.

Istnieje istotna statystycznie zależność między wykształceniem a wyznaczaniem celów finansowych oraz między dochodem a wyznaczaniem sobie celów finansowych (*dla poziomu istotności $p<0,05$*).

Im wyższy jest poziom wykształcenia oraz zamożności gospodarstwa domowego respondenta, tym większy jest odsetek osób wyznaczających sobie cele finansowe.

„Na ile jesteś pewny, że Twoje planowanie finansowe w celu zabezpieczenia finansowego na emeryturę jest odpowiednie?”

(1 oznaczało „bardzo pewny”, a 5 „w ogóle niepewny”, N=889)

88,9% respondentów deklaruje planowanie emerytalne.

Testowanie zależności między pewnością odpowiedniego planowania emerytalnego a grupami wieku (test H Kruskal'a-Wallis'a)

	Wiek	N	Średnie rangi	Średnia	Min.	Max.
Pewność planowania w grupach wieku	18-29 lat	141	532,52	3,46	1	5
	30-39 lat	189	471,39	3,18	1	5
	40-49 lat	174	489,56	3,24	1	5
	50-59 lat	148	427,78	2,97	1	5
	60 lat i więcej	237	351,86	2,57	1	5
	N	889				
H	58,482					
df	4					
p	<0,001					

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania OECD/INFE 2020.

Osoby młode charakteryzują się najwyższym poziomem pewności odpowiedniego planowania emerytalnego.

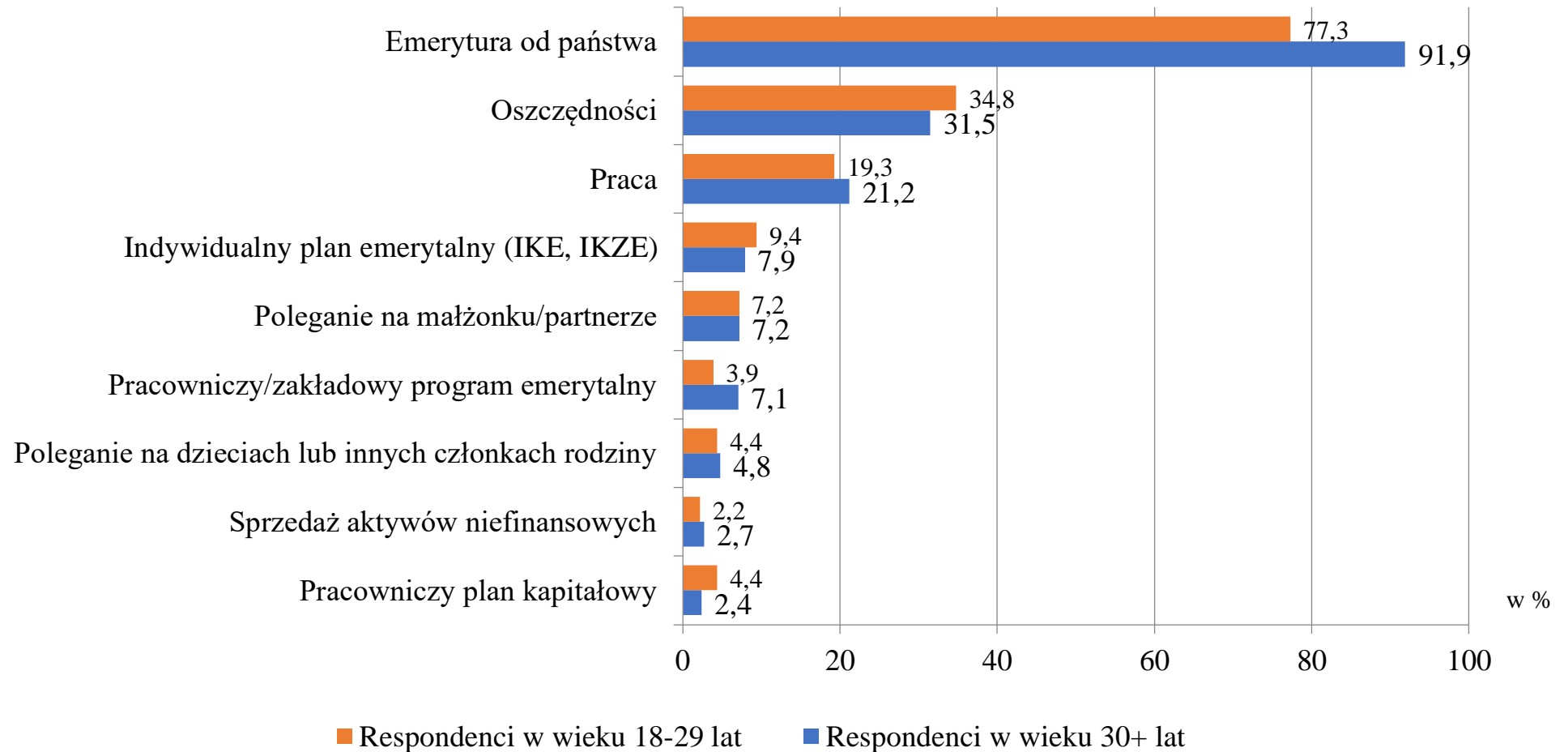
Wyniki testu U Mann'a Whitney'a dla zbadania różnic w poziomie pewności odpowiedniego planowania emerytalnego w poszczególnych grupach wieku

Wyszczególnienie	N	U	p
18-29 lat vs 30-39 lat	330	11474,500	0,023
18-29 lat vs 40-49 lat	315	10870,000	0,068
18-29 lat vs 50-59 lat	289	7853,500	<0,001
18-29 lat vs 60 lat i więcej	378	10195,000	<0,001

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania OECD/INFE 2020.

Występują istotne statystycznie różnice w zakresie pewności emerytalnej (dla poziomu istotności $p < 0,05$) między osobami w wieku 18-29 lat, a wszystkimi innymi grupami wieku, poza osobami w wieku 40-49 lat. Nie stwierdzono istotnych statystycznie różnic w zakresie przygotowania emerytalnego między osobami młodymi, a osobami z tej grupy wiekowej.

Zdanie respondentów na temat, z jakich źródeł będą mieć środki do życia po osiągnięciu wieku emerytalnego (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania OECD/INFE 2020.

Podsumowanie

1. Osoby młode nie podejmują wystarczających działań w kierunku ograniczenia spodziewanej luki emerytalnej.
2. Przyczyn powyższej sytuacji należy poszukiwać szerzej niż jedynie w systemie emerytalnym. Istotną rolę odgrywa także poziom dochodów, wiedzy i kompetencji finansowych oraz przezorność emerytalna.
3. Osoby młode bardziej optymistycznie i stosunkowo lepiej oceniają swoje działania w zakresie planowania emerytalnego w porównaniu ogółu osób starszych.
4. Osoby młode rzadziej deklarują, że na starość będą utrzymywać się z emerytury publicznej.
5. Osoby młode częściej w stosunku do osób starszych planują polegać na dodatkowych oszczędnościach i zakładowym zabezpieczeniu emerytalnym.
6. Tylko co piąty młody dorosły zamierza kontynuować pracę po osiągnięciu wieku emerytalnego.

Dziękujemy za uwagę